

TEM oppaat ja muut julkaisut • 21/2016

Opas de minimis -tuista

EU:n valtiontukisäännöt

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö
Työelämä- ja markkina-osasto
PL 32, 00023 Valtioneuvosto
Puh. 029 516 001
www.tem.fi

TEM oppaat ja muut julkaisut 21/2016
ISSN 2342-7922 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-327-177-7

Suunnittelu: Sissy Oy
Taitto: TEM, 12/2017

Sisällys

1	EU:n valtiontukisäännöt ja menettelyt	6
1.1	De minimis -tuen määritelmä ja tuen myöntäjän muistilista	8
2	Minkälaiseen toimintaan voidaan myöntää de minimis -tukea	9
3	Minkälaiseen toimintaan ei voida myöntää de minimis -tukea	12
4	De minimis -tuen myöntämisen kriteerit ja niiden varmistaminen	14
4.1	Mitä tarkoitetaan kolmen vuoden jaksolla?	14
4.2	Tuen määrä ja muoto	16
4.2.1	Lainoina myönnetyn de minimis -tuen tukimäärän laskenta.....	18
4.2.2.	Takauksina myönnetyn de minimis -tuen määrän laskenta	22
4.2.3	Pääomapanoksina myönnetyn de minimis -tuen laskenta	25
4.2.4	Tuen määrän laskenta eräissä erityistilanteissa	25
5	Miten de minimis -tukea käytännössä myönnetään?	26
5.1	De minimis -tuen seuranta ja tukea saaneiden yritysten kilpailijoiden oikeusturva	27
5.2	De minimis -tuen kasautuminen	27
5.3	EU:n rakennerahastovarot ja de minimis -tuki	29
6	Vaihtoehtoiset tavat myöntää valtiontukea: ryhmäpoikkeusasetus ja ennakkoilmoitusmenettely	30
Liite 1		
Markkinaehtoiset takausmaksut (safe harbour -maksut)		
	pk-yritysten takausten tukielementtien laskentaan	33
Liite 2		
	Oppaassa käytettyjä käsitteitä	34

Johdanto

EU:n valtiontukisäännöt koskevat tilanteita, joissa julkinen sektori – esimerkiksi valtio, kunta tai kuntayhtymä – myöntää yritykselle tai toimialalle suoraa tukea tai muuta taloudellista etua. Valtiontukivalvonnan pääsääntönä on, että uudesta tuesta tai tukisuunnitelmasta tulee ilmoittaa Euroopan komissiolle ennakoon eikä tukea saa laittaa täytäntöön ennen komission hyväksyntää.

Hallinnollisesti kevyt tapa huomioida EU:n valtiontukisäännöt on myöntää tuki vähämerkityksistä eli ns. de minimis -tukea¹ koskevan säännön perusteella. Säännön mukaan alle 200 000 euron tuki, joka myönnetään yritykselle kolmen peräkkäisen verovuoden kuluessa, on merkitykseltään niin vähäistä, ettei siitä tarvitse tehdä ennakoilmoitusta komissiolle. De minimis -tuista ei tarvitse myöskään jälkikäteen raportoida komissiolle tai kansallisille viranomaisille.

Tämän oppaan tarkoituksena on antaa tukea myöntäville viranomaisille selkeä kuva de minimis -tuesta tukimuotona ja käytännönläheistä apua tukipäätöksen valmistelemisen tueksi. Oppaassa rajaudutaan tarkastelemaan ns. yleistä de minimis -tukiasetusta¹, eikä siinä esitellä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla sovellettavia de minimis -tukia, joita koskevat erilliset säännöt².

Käytännössä de minimis -tuen myöntäminen edellyttää tukiviranomaiselta tiettyjen menettelytapojen noudattamista ja siten perehtyneisyyttä muun muassa tukimäärän laskentatapoihin sekä EU:n valtiontukisääntöjen peruskäsitteisiin. Oppaassa kuvataan aluksi EU:n valtiontukisääntöjen kattamaa kokonaisuutta yleisesti ja de minimis -asetuksen soveltamisalaa sekä käsitellään lyhyesti yrityksen käsitettä EU-oikeudessa. Tämän jälkeen käsitellään de minimis -tuen myöntämisen kriteerejä ja havainnollistetaan esimerkkien avulla de minimis -tuen määrän laskentatapoja eri tukimuotojen osalta. Lopuksi tarkastellaan käytännön menettelytapoja, joita noudattamalla de minimis -tukea myönnetään yrityksille.

De minimis -muotoisia tukia yrityksille myöntävät esimerkiksi Finnvera, Tekes ja ELY-keskukset. Tietoa yritysten rahoitusmahdollisuuksista löytyy Yritys-Suomi -verkkopalvelusta (www.yrityssuomi.fi/rahoitus1).

Opas toimii yleisenä tausta-aineistona EU:n valtiontuki- ja de minimis -tukisäännöistä, eikä se ole tukiviranomaisia sitova ohje. Tukea myönnettäessä on aina selvitettävä säännösten alkuperäinen sisältö. Vastuu tukitoimenpiteen valtiontukisääntöjen mukaisuudesta kuuluu aina tuen myöntäville viranomaiselle. Oppaassa käytetyt käsitteet on selitetty liitteessä 2.

¹ Ks. Komission asetus (EU) N:o 1407/2013, EUVL L 352, 24.12.2013.

² Ks. Komission asetus (EU) N:o 1408/2013, EUVL L 352, 24.12.2013 ja komission asetus (EU) N:o 717/2014, EUVL L 190, 28.6.2014

1 EU:n valtiontukisäännöt ja menettelyt

Yrityksille myönnettäviä julkisia tukia koskevat periaatteet on määritelty EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107–109 artikloissa. Käsite ”valtiontuki” eroaa yleiskielessä sille annetusta merkityksestä monessa suhteessa, sillä käsite kattaa kaikki rahoitusmuodoltaan varsin moninaiset julkisen sektorin toimenpiteet, joilla tuetaan yrityksen taloudellista tilannetta. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla suorien avustusten ohella muun muassa valikoivat verohelpotukset, ehtoiltaan edulliset lainat ja takaukset, alihintainen vuokra tai vaikkapa toimenpiteet, joilla lievennetään maksuja, jotka yritykset tavanomaisesti joutuvat maksamaan (esim. vapautukset sosiaaliturvamaksuista tai muista veronluonteisista maksuista).

Toimenpiteen katsominen valtiontueksi edellyttää käytännössä seuraavien neljän tunnusmerkin täyttymistä (SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohta):

- **Julkisia varoja (esim. valtion, kuntien tai kuntayhtymien varoja) kanavoidaan yrityksiin/taloudelliseen toimintaan**
- **Taloudellinen etu³ on valikoiva, eli tuki kohdistuu vain tiettyyn yritykseen tai tiettyihin yrityksiin (esimerkiksi jollekin alalle tai alueelle)⁴**
- **Toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua (kilpailuvaikutuskriteeri)⁵**
- **Toimenpide vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (kauppavaikutuskriteeri)⁶**

Nämä kriteerit täyttävien tukitoimenpiteiden valvonta on keskeinen osa EU:n kilpailupolitiikkaa, jonka tavoitteena on taata sisämarkkinoiden häiriötön toiminta. Euroopan komissio valvoo valtiontukia, sillä perusteettomien julkisten tukien antaminen voi johtaa monenlaisiin kilpailun vääristymiin (esim. alalle tulon esteiden kasvaminen, suuri markkinavoima) ja sitä kautta edelleen korkeampiin kuluttajahintoihin. Vuosien saatossa komissio on laatinut laajan säännösten tukitoimenpiteistä, jotka ovat sallittuja, koska ne tukevat EU:n yhteisen edun mukaista tavoitetta.

Valtiontukisääntöjen ja niihin liittyvien menettelytapojen tarkoituksena onkin taata yrityksille tasaveroiset toimintaedellytykset sekä välttää jäsenmaiden keskinäinen kilpailu omaa tuotantoa suosivilla julkisilla tuilla. Valtiontukien valvonta perustuu lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden

3 Jos kyseessä on julkisen sektorin (ml. kuntien) suorittama täysin markkinaehtoinen toimenpide (samoin ehdoin kuin yksityinen toimija olisi tehnyt) ei toimenpidettä yleensä katsota tueksi.

4 Toimenpide katsotaan tyypillisesti valikoivaksi, jos tuen myöntävällä viranomaisella on tuen suhteen harkintavaltaa. Sen sijaan yleisiä toimenpiteitä ei pidetä valtiontukena. Yleisiksi toimenpiteiksi katsotaan mm. yleinen verokannan lasku tai maksuhelpotukset kaikille yrityksille niiden koosta, sijainnista tai alasta riippumatta.

5 Kilpailu- ja kauppavaikutuskriteerit täyttyvät käytännössä aina, kun tuen määrä ylittää 200 000 euroa kolmen verovuoden aikana.

6 Tällaisia tavoitteita ovat mm. epäedullisessa asemassa olevien alueiden kehittäminen, tutkimus- ja kehitystyön tukeminen sekä ympäristön suojelun ja koulutuksen edistäminen.

ilmoitusmenettelyyn (SEUT 108 artikla 3 kohta), jonka mukaan tuelle on saatava komission hyväksyntä ennen sen täytäntöönpanoa. Ennakoilmoitusvelvollisuudesta on kuitenkin kaksi poikkeusta, ns. yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiset tuet sekä vähämerkityksinen eli de minimis -tuki.

Jos viranomainen arvioi, että suunniteltu tukitoimenpide täyttää kaikki edellä luetellut neljä valtiontuen kriteeriä, on ennen tuen täytäntöönpanoa aina noudatettava yhtä seuraavista menettelyistä:

1) ennakoilmoitus komissiolle

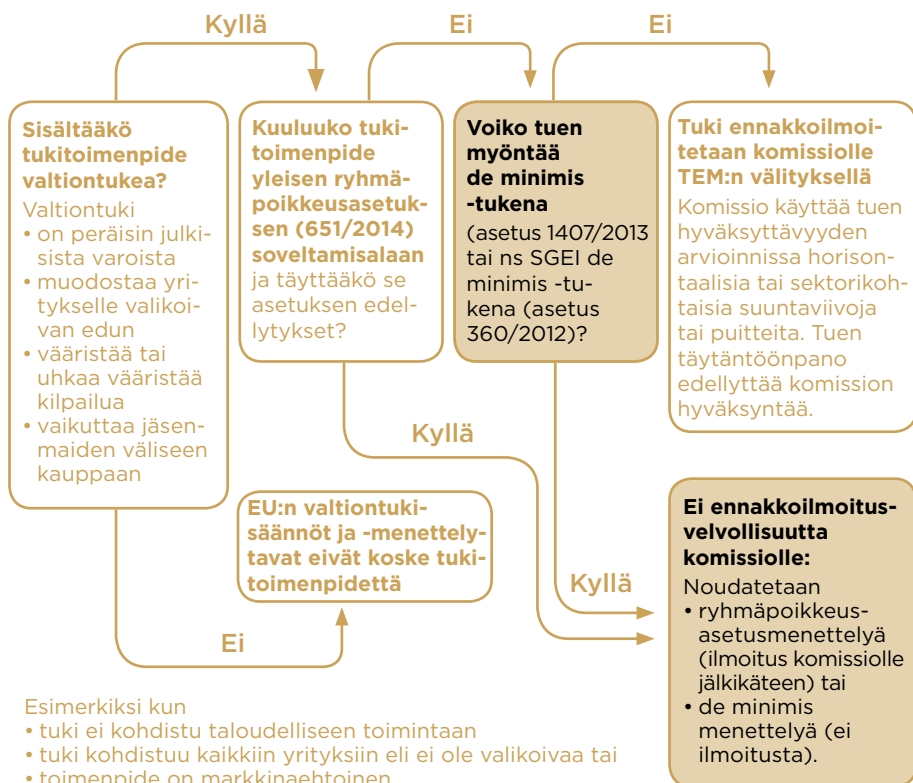
2) de minimis -tuki tai

3) ryhmäpoikkeusasetusmenettely (jälkikäteen ilmoitus komissiolle)

Jos tuki otetaan käyttöön ilman tilanteeseen soveltuvan menettelyn noudattamista, tuki on lähtökohtaisesti laitton ja se voidaan joutua perimään korkoineen takaisin tuen saajalta. Kuviossa 1 on havainnollistettu tukea myöntävän viranomaisen näkökulmasta EU:n valtiontukimenettelytapoja.

Kuvio 1.

EU:n valtiontukia koskevat menettelyt pähkinänkuoressa:
onko tukitoimenpide tarpeen ilmoittaa komissiolle?

Kuviossa esitetyn ohella komissiolle ei tarvitse tehdä ennakoilmoitusta, jos toimenpide koskee yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista (SGEI) maksettavaa korvausta komission päätöksen (2012/21/ EU) mukaisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriö toimii Suomessa EU:n valtiontukisääntöjen asiantuntijatahona ja koordinaatioviranomaisena. Kaikkien viranomaisten (pl. maa- ja metsätalousministeriö) valtiontuki-ilmoitukset (tukiohjelmat ja yksittäiset tuet) toimitetaan komissiolle ministeriön välityksellä sähköisessä tietojärjestelmässä. Lisätietoja ennakoilmoitusmenettelystä ja ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesta menettelystä saa työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivuilta (www.tem.fi/eu-n-valtiontukisaantely).

1.1 De minimis -tuen määritelmä ja tuen myöntäjän muistilista

De minimis -tuella tarkoitetaan vähämerkityksistä julkista tukea, jonka määrä on enintään yhteensä 200 000 euroa yhtä yritystä kohden nykyisen ja kahden edellisen verovuoden ajanjaksolla. Pienten tukien ei katsota vääristävän kilpailua tai vaikuttavan jäsenmaiden väliseen kauppaan, minkä takia ne on vapautettu komissiolle tehtävästä ennakoilmoitusvelvollisuudesta. Vastaavasti 200 000 euron enimmäismäärän ylittäviä tukia ei voida myöntää de minimis -asetuksen puitteissa, vaan tuki tulee myöntää ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella tai tuesta tulee tehdä ennakoilmoitus komissiolle.

De minimis -tukea myönnettäessä tukiviranomaisen tärkein hallinnollinen toimenpide liittykin juuri tuen kasautumisen valvontaan eli sen varmistamiseen, ettei tukea myönnetä yli maksimimäärää. Alle on koottu yhteen seikkoja, joita tukea myönnettäessä tulee huomioida.

1. **selvitä toimiiko tuettava yritys poikkeuksellisella toimialalla, jolla de minimis -tukiraja on pienempi tai jolla de minimis -tukea ei voida lainkaan myöntää (ks. lisätietoja luvut 2 ja 3).**
2. **kysy ennen tuen myöntämistä tuen hakijalta kirjallisesti, paljonko kyseinen yritys on saanut eri viranomaisilta de minimis -tukea kuluvaan ja kahden edellisen verovuoden aikana (ks. lisätietoja luku 5).**
3. **suunnittele oma tukitoimenpide siten, että de minimis -tuen kriteerejä – 200 000 euron enimmäisraja kolmen vuoden ajanjaksolla – noudatetaan. Eri tukimuotoihin (lainat, takaukset) sisältyvän tuen määrän laskentaan on omat sääntönsä (ks. lisätietoja luku 4). Jos 200 000 euron raja ylittyy, selvitä ensisijaisesti, voiko tuen myöntää yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla (ks. luku 6).**
4. **ilmoita tukipäätöksessä, että kyseessä on de minimis -tuki, jotta yritys osaa ilmoittaa tiedot muille tukiviranomaisille niitä mahdollisesti myöhemmin kysyttäessä (ks. lisätietoja luku 5). Tallenna ja säilytä tukipäätöstä koskevat tiedot ja asiakirjat 10 vuoden ajan.**

2 Minkälaiseen toimintaan voidaan myöntää de minimis -tukea?

De minimis -säännön perusteella tukea voidaan lähtökohtaisesti myöntää kaikille yrityksille. Säännön käytännön soveltamisen kannalta on kuitenkin tärkeää huomata, että tukea saavan **yrityksen käsite** ymmärretään EU-oikeudessa varsin laajasti. Määrittely ei ole sidottu Suomen yhtiölainsäädäntöön tai yritystoiminnan tavoitteisiin (voittoa tavoitteleva tai tavoittelematon). Ratkaisevaa on, harjoittaako **organisaatio taloudellista toimintaa, jossa on kyse tavaroiden tai palvelujen tarjoamisesta tietyillä markkinoilla**⁷. Myös voittoa tavoittelemattomat tai yleishyödylliset tahot kuten yhdistykset, innovaatiovälittäjät (teknologiakeskukset ja yrityshautomot), kunnalliset kehittämissyhtiöt sekä kolmannen sektorin järjestöt kuuluvat siten EU:n valtiontukisääntöjen ja de minimis -asetuksen piiriin, jos ne harjoittavat taloudellista toimintaa ja jos muut valtiontuen kriteerit täyttyvät. Valtiontukisääntelyn kannalta merkitystä ei ole myöskään sillä, onko toimijan juridinen asema kesken tukikauden muuttunut – esimerkiksi yhdistyksestä yritykseksi – vaan kaikki taloudelliseen toimintaan myönnetty tuki lasketaan de minimis -kiintiöön.

Käytännössä se, harjoittaako tuensaaja taloudellista toimintaa vai ei, tulee aina arvioida tapauskohtaisesti. Taloudellista toimintaa, johon valtiontukisääntöjä ei sovelleta, ei ole esimerkiksi julkisen sektorin viranomaistoiminta (esim. poliisi, rajavartiolaitos, liikenneturvallisuus), koulutuspalvelujen tarjoaminen (yleinen peruskoulutus ja tutkimus ja kehittäminen) tai tuki yleisen infrastruktuurin rakentamiseen, joka on esteettä kaikkien käytettävissä (vesijohtoverkostot, teiden rakentaminen) ja jota ei ole tarkoitus hyödyntää kaupallisesti.

Toinen keskeinen yrityksen määritelmään liittyvä seikka on, että de minimis -säännön 200 000 euron yrityskohtaista enimmäisrajaa valvotaan ns. yhden yrityksen tasolla. Säännön tarkoituksena on välttää tilanne, jossa tiiviissä sidossuhteessa oleville yrityksille myönnetty de minimis -tuki valuisi esimerkiksi emoyrityksen hyväksi ja vääristäisi kilpailua. Enimmäisrajan valvonta yhden yrityksen tasolla edellyttää tuen myöntäjältä tuen saajan omistussuhteiden ja yritysmuodon selvittämistä.

Lähtökohta on, että jos yritys on esimerkiksi enemmistöomistuksen tai muunlaisen määräysvallan kautta sidossuhteessa toiseen yritykseen, tarkastellaan yrityksiä ”yhtenä yrityksenä” de minimis -tukien enimmäismäärän seurannan näkökulmasta. Esimerkiksi **konsernitason emon ja tytäryhtiöt** (ml. osuuskunnat) käsitellään de minimis -tuen näkökulmasta yhtenä yrityksenä ja niiden saamat tuet lasketaan yhteen. Vastaavasti myös yrityksen eri toimipisteitä

⁷ Oikeuskäytännössä vakiintuneen määritelmän mukaisesti taloudelliseksi toiminnaksi katsotaan tavaroiden ja palvelujen tarjoaminen markkinoilla.

käsitellään de minimis -tukea myönnettäessä yhtenä yrityksenä⁸. Niin sanotut franchise-yritykset katsotaan puolestaan itsenäisiksi tuen saajiksi, joille de minimis -tukea voidaan myöntää erikseen. Jos tuen hakijana on puolestaan välittäjäorganisaatio, joka vain siirtää saamansa tuen eteenpäin saamatta siitä itse taloudellista hyötyä, lasketaan de minimis -tuen määrä jokaiselle tuen lopulliselle saajalle erikseen. Tilanteesta riippuen tuen lopullinen saaja voi olla joko välittäjäorganisaatio tai tuetut yritykset.

Kaikissa edellä mainituissa tilanteissa de minimis -tuen enimmäisrajan seuranta kohdistuu vain Suomen viranomaisten myöntämiin tukiin. Esimerkiksi konsernin ulkomaisten tytäryhtiöiden muissa EU:n jäsenvaltioissa saamia tukia ei lasketa de minimis -tuen enimmäismäärään Suomen viranomaisten de minimis -tukia myönnettäessä.

Jos de minimis -tukea myönnetään **julkisomisteiselle yritykselle**, tuen kasautumista tarkasteltaessa ei tarvitse ottaa huomioon muiden kyseisen julkisyhteisön omistamien yritysten de minimis -tukia, jos yritysten välillä ei ole muuta sidosta kuin julkinen määräysvalta. Jos esimerkiksi kuntaomisteiselle yhtiölle myönnetään de minimis -tukea, huomioon ei oteta muiden kyseisen kunnan omistamien yhtiöiden saamia de minimis -tukia, elleivät yritykset muodosta ”yhtä yritystä” muun sidossuhteen perusteella (esimerkiksi kuntaomisteisen yrityksen ja sen tytäryrityksen de minimis -tuet lasketaan yhteen).

Yhden yrityksen määritelmä (de minimis -asetuksen 2 artiklan 2 kohta).

Yritykset katsotaan ”yhdeksi yritykseksi” ja niiden saamat de minimis -tuet lasketaan yhteen, jos yritysten välillä on vähintään yksi seuraavista suhteista:

1. yrityksellä on enemmistö toisen yrityksen osakkeenomistajien tai jäsenten äänimäärästä;
2. yritys on oikeutettu asettamaan tai erottamaan toisen yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenten enemmistön;
3. yrityksellä on oikeus käyttää määräysvaltaa toisessa yrityksessä tämän kanssa tehdyn sopimuksen taikka tämän perustamiskirjan, yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen määräyksen nojalla;
4. toisen yrityksen osakkeenomistajana tai jäsenenä olevan yrityksen hallinnassa on toisen yrityksen muiden osakkeenomistajien tai jäsenten kanssa tehdyn sopimuksen nojalla yksin enemmistö kyseisen yrityksen osakkeenomistajien tai jäsenten äänimäärästä.

⁸ Katso EU-tuomioistuimen päätös C-382/99 de minimis -säännön tulkinnasta Alankomaissa toimivien huoltamoyritysten osalta.

”Käytännössä se, harjoittaako tuensaaja taloudellista toimintaa vai ei, tulee aina arvioida tapauskohtaisesti.

Esimerkki 1:

*Koulutusalan yritys hakee de minimis -tukea hankkeeseen, jonka tavoitteena on tarjota alueen yrityksille koulutuspalveluja osaamisen kehittämiseksi. * Hankkeeseen osallistuu useita yrityksiä, jotka maksavat koulutuspalvelujen tuottajalle korvausta saamistaan palveluista.*

Miten arvioidaan de minimis -tuen määrä koulutuspalvelujen tuottajan ja hankkeeseen osallistuneiden yritysten kohdalla?

Vastaus:

Valtiontukiarviointi on tämänkaltaisessa hankkeessa tehtävä aina kahdella tasolla. Toimenpide voi tuottaa 1) suoraa taloudellista etua tuen vastaanottavalle yritykselle ja/tai 2) välillistä etua koulutuspalveluihin osallistuville yrityksille. Jos koulutuspalveluyritys on pelkästään välittäjä, joka kanavoi saamansa tuen täysimääräisesti eteenpäin, de minimis -tarkastelua ei tarvitse tehdä sen osalta. Jos taas yritys saa tuella taloudellisen edun, valtiontukisäännöt soveltuvat ja tuki tulee myöntää de minimis -tukena.

Koulutuksiin osallistuvien kohdeyritysten osalta keskeistä on vastaavasti tarkastella, saako yritys tuella sellaista etua, joka parantaa sen taloudellista asemaa. Esimerkkitapauksessa de minimis -tuen määrä määräytyy lähtökohtaisesti koulutuksen markkinahinnan ja yrityksiltä perityn hinnan erotuksena. Jos yritykset maksavat koulutukseen osallistumisesta markkinaperusteisen maksun, ei toimenpide tule valtiontukisääntöjen piiriin.

**Esimerkissä on oletettu, että sekä koulutusyritys että koulutukseen osallistuvat yritykset harjoittavat taloudellista toimintaa, eli niiden toiminta tulee EU:n valtiontukisääntöjen piiriin. Myös esimerkiksi oppilaitokset voidaan katsoa yrityksiksi, jos ne tarjoavat markkinointikoulutusta yrityksille. Tilanteessa, jossa tuensaaja ei harjoita taloudellista toimintaa, ei de minimis -tukitarkastelua tarvitse luonnollisesti sen osalta tehdä.*

3 Minkälaiseen toimintaan ei voida myöntää de minimis -tukea?

Poikkeukset de minimis -säännön soveltamisalasta koskevat pääosin toimialoja, joilla toimii paljon pieniä yrityksiä ja joilla vähäinenkin julkinen tuki voi vääristää kilpailua. Tämän takia niillä sovelletaan matalampaa de minimis -enimmäismäärää ja erillisiä de minimis -asetuksia. Lisäksi rajoituksia de minimis -tuen myöntämiseen on asetettu sisämarkkinoiden toimivuuden näkökulmasta.

Toimialat, joilla sovelletaan pienempää de minimis -rajaa:

1. kalastuksen ja vesiviljelyn ala⁹:

de minimis -tuen enimmäismäärä on 30 000 euroa kolmen verovuoden aikana.

2. maataloustuotteiden alkutuotannon ala¹⁰:

de minimis -tuen enimmäismäärä on 15 000 euroa kolmen verovuoden aikana.

3. maantieliikenteen ala:

de minimis -tuen enimmäismäärä on 100 000 euroa kolmen verovuoden aikana.

Toimialat, joilla toimiville yrityksille de minimis -tukea ei voida lainkaan myöntää:

4. maanteiden tavarakuljetusala:

tuki tavarakuljetuksiin tarkoitettujen ajoneuvojen hankintaan

5. viennin edistäminen tai vientimääriin liittyvä tuki:

Esimerkkejä tästä ovat tuki jakeluverkon perustamiseen ja toimintaan sekä vientimarkkinointiin tai muihin vientitoimintaan liittyvien juoksevien kustannusten tuki EU-jäsenvaltioissa tai unionin ulkopuolella. Tukea voi näiden rajoitusten puitteissa kuitenkin myöntää myös vientiä harjoittavalle yritykselle. Oleellista on yksilöidä tuen käyttötarkoitus tiettyyn investointiin ja muuhun juoksevaan kustannuserään ilman, että tuelle asetetaan muita yrityksen normaalia liiketoimintaa rajoittavia ehtoja.

6. tuki toimintaan, jolla suositetaan kotimaisia tuotteita tuontituotteiden kustannuksella.

⁹ Ks. komission asetus (EU) N:o 717/2014, EUVL L 190, 28.6.2014

¹⁰ Ks. komission asetus (EU) N:o 1408/2013, EUVL L 352, 24.12.2013. 200 000 euron enimmäismäärää sovelletaan kuitenkin maataloustuotteiden jalostuksen ja markkinoille saattamisen alalla tietyin edellytyksin.

7. tuki vaikeuksissa oleville yritykselle:

jos tuki myönnetään lainan tai takauksen muodossa¹¹. Sen sijaan muita tukia, esimerkiksi suoria avustuksia, voidaan lähtökohtaisesti myöntää ”de minimiksenä” myös vaikeuksissa olevalle yritykselle, ellei kyse ole EAKR-osarahoitteisesta hankkeesta¹².

Jos tukea myönnetään yritykselle, joka toimii toimialalla, johon de minimis -asetusta ei sovelleta sekä myös alalla, jolle voidaan myöntää yleistä de minimis -tukea, tuen myöntämisen edellytyksenä on, että em. ”rajoitusten alaiset toimialat” eivät hyödy yleisestä de minimis -tuesta. Tämä tulee käytännössä varmistaa asianmukaisesti esimerkiksi toimintojen tai kustannusten eriyttämisellä. Samaa periaatetta kustannusten eriyttämisestä tulee soveltaa myös, jos yritys toimii alalla, jolla sovelletaan alhaisempia vähämerkityksisen tuen enimmäismääriä.

Esimerkki 2:

Koskeeko maantieliikenteen alan matalampi 100 000 euron de minimis -enimmäisraja kaikkia yrittäjiä toimialasta riippumatta, jos tuki käytetään kuljetuskustannuksiin?

Vastaus:

Erillinen 100 000 euron de minimis -raja koskee vain maantieliikenteen tavarakuljetuksia harjoittavia yrityksiä, jotka tarjoavat kuljetuspalveluita muille yrityksille. Näin ollen esimerkiksi leipomoyrityksellä, joka kuljettaa omaan lukuun valmistamansa tuotteet kuluttajille, de minimis -tuen raja on 200 000 euroa, vaikka tuki menisikin kuljetuskustannuksiin.

Esimerkki 3:

Missä tilanteissa maatalousyrittäjille voidaan myöntää tukea 200 000 euron de minimis -katon mukaisesti?

Vastaus:

Maatalouden alan oma de minimis -säätö ja 15 000 euron tukikatto koskevat vain maataloustuotteiden valmistamista (esim. viljankorjuu, munien pakkaaminen jne.) Yleisen 200 000 euron de minimis -rajan piiriin kuuluu sitä vastoin esimerkiksi metsätalous sekä maataloustuotteiden jalostus ja markkinoille saattaminen. Komissio on määritellyt, että maatalousyrittäjän alkumyynti tilalta asiakkaille katsotaan markkinoille saattamiseksi, jos se tapahtuu erillisessä sille varatussa rakennuksessa. Tuen myöntäjän tulee arvioida tapauskohtaisesti, onko toiminta alkutuotantoa vai ei.

Jos yrittäjä saa tukea molempien de minimis -asetusten nojalla, tukien yhteenlaskettu määrä ei saa ylittää 200 000 euroa kolmen verovuoden aikana.

11 Lainaa tai takausta myönnettäessä tukea myöntävän viranomaisen on aina varmistettava, onko tuensaaja vaikeuksissa oleva yritys de minimis -asetuksen tarkoittamassa merkityksessä. Käytännössä tukea myöntävän viranomaisen on varmistettava, onko yritys asetettu yrityssaneeraus- tai konkurssimenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi tai täyttääkö yritys lainsäädännön edellytykset ko. menettelyyn asettamiselle velkojien pyynnöstä. Jos tuki myönnetään suuryritykselle, tuen myöntävän viranomaisen on lisäksi varmistettava, että tuensaajan taloudellinen tilanne vastaa vähintään luottoluokitusta B-.

12 Jos de minimis -tuki myönnetään EAKR-osarahoitteisena, tukea ei voida kuitenkaan myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1301/2013 2 artiklan 3 kohdan d alakohta)

4 De minimis -tuen myöntämisen kriteerit ja niiden varmistaminen

De minimis -tuen myöntämistä koskevat kriteerit on sidottu tuen myöntämisen ajankohtaan ja tuen enimmäismäärään: tukea voidaan myöntää enintään 200 000 euroa yhdelle yritykselle kuluvan ja kahden edellisen verovuoden aikana. Viranomaisen on de minimis -tukea koskevien menettelyjen (ks. luku 5) avulla varmistuttava siitä, että näitä tukikriteerejä noudatetaan. Käytännössä tukea myöntävän viranomaisen on pyydettävä yritykseltä selvitys aikaisemmin myönnettyistä tukimääristä sekä vastaavasti ilmoitettava yritykselle myönnetyn de minimis -tuen määrä. Näiden menettelyjen noudattaminen edellyttää viranomaiselta mm. eri tukimuotojen tukimääriin liittyvien laskentatapojen tuntemusta. Seuraavassa tarkastellaan lähemmin muun muassa näitä seikkoja.

4.1 Mitä tarkoitetaan kolmen vuoden jaksolla?

De minimis -tukea myönnettäessä tukiviranomaisen on määritettävä yritykselle kolmen vuoden ajanjaksolla myönnetyn de minimis -tuen määrä sen varmistamiseksi, ettei tuki ylitä 200 000 euroa. Kolmen vuoden jaksolla tarkoitetaan käytännössä yrityksen nykyistä ja kahta edellistä verovuotta. Verovuoden muodostaa se tai ne tilikaudet, jotka päättyvät kalenterivuoden aikana. Kolmen vuoden jakso alkaa sinä verovuotena, kun viranomainen on ensimmäisen kerran **myöntänyt** tukea yritykselle; merkitystä ei ole tuen maksatuspäivämäärällä. Koska de minimis -tuen määritelmä on ajassa liikkuva käsite, tilaa ”de minimis -kiintiöstä” voi vapautua vuosittain riippuen tuen myöntämisaikankohdasta.

”Tuen kokonaismäärää tarkasteltaessa otetaan huomioon kaikki kansallisten, alueellisten tai paikallisten viranomaisten myöntämät julkiset tuet.

”De minimis -tukea voidaan myöntää enintään 200 000 euroa yhdelle yritykselle kuluvaan ja kahden edellisen verovuoden aikana.

Esimerkki 4:

Viranomaisen harkitsee suoran avustuksen myöntämistä huhtikuussa 2015 yritykselle, jonka vuotuinen tilikausi on 1.1.–31.12. Yrityksen oman ilmoituksen mukaan se on aikaisemmillä tilikausillaan saanut de minimis -tukea seuraavasti:

23.12.2013 myönnetty suora avustus 100 000 euroa, tuki maksettu 12.1.2014

23.12.2014 myönnetty suora avustus 100 000 euroa, tuki maksettu 12.1.2015

Kuinka paljon yritykselle voidaan myöntää de minimis -perustaista tukea huhtikuussa 2015?

Vastaus:

Koska yritykselle on myönnetty tukea kahden edellisen verovuoden aikana de minimis -rajan sallima enimmäismäärä 200 000 euroa, tukea ei ole mahdollista myöntää huhtikuussa 2015. De minimis -kiintiöstä vapautuu tilaa 1.1.2016 alkavalla tilikaudella, joten de minimis -tukea voidaan myöntää seuraavan kerran tammikuussa 2016 enintään 100 000 euroa.

4.2 Tuen määrä ja muoto

Tukiviranomaisen on pystyttävä laskemaan etukäteen tarkasti **tukitoimenpiteeseen sisältyvän tuen määrä**, jotta de minimis -asetuksen kolmen perättäisen verovuoden aikana tarkasteltavaa 200 000 euron raja-arvoa voidaan seurata. Tässä tarkastelussa otetaan huomioon kaikki kansallisten, alueellisten tai paikallisten viranomaisten myöntämät de minimis -tuet. Myös jäsenvaltion myöntämä EU-varoista osin tai kokonaan peräisin oleva de minimis -tukena myönnetty rahoitus huomioidaan de minimis -tuen kumulaatiossa. Euroopan komission keskitetysti hallinnoimaa rahoitusta, johon jäsenvaltiolla ei ole määräysvaltaa, ei huomioida de minimis -kiintiössä (esimerkiksi Horisontti 2020 -innovaatio-ohjelma ja pk-yritysten COSME -ohjelma).

Tuen enimmäismäärässä huomioidaan de minimis -tuet eri muodoissa¹³. Vaikka tyypillisin tukimuoto lienee suora avustus, on syytä huomata, että esimerkiksi markkinahintaa alempi hinnoittelu (esimerkiksi kiinteistön vuokra, myyntihinta) kuuluu tuen käsitteen piiriin. De minimis -asetusta sovelletaan vain ns. läpinäkyviin tukimuotoihin. Tuki on läpinäkyvää, kun sille on mahdollista laskea tarkka tukimäärä (ns. bruttoavustusekvivalentti) tarvitsematta tehdä riskinarviointia. Läpinäkyviä tukimuotoja ovat esimerkiksi suorat avustukset sekä lainat ja takaukset tietyin edellytyksin. Sitä vastoin esimerkiksi pääomapanoksista koostuvaa tukea tai oman pääoman ehtoista riskirahoitusta ei katsota lähtökohtaisesti läpinäkyväksi tueksi, ellei pääomapanoksen määrä jää alle de minimis -rajan, sillä tuen myöntämishetkellä ei voida luotettavasti arvioida, tuottaako sijoitus voittoa vai menetetäänkö se mahdollisesti kokonaan.

¹³ Tämänkaltaisia vähemmän ilmeisiä valtiontuen muotoja ovat esimerkiksi alihinnoiteltu kiinteistön vuokra tai myyntihinta; ylihinnonnettu muu kauppahinta; yksinoikeus infrastruktuuriin tai normaalista poikkeava infrastruktuuri; vapautus tai kevennys velvoitteista mm. jättesimaksualennus; viranomaisten ostositoumus; toimeksianto tai hankinta ilman kilpailuttamista.

De minimis -tuen laskemisen pääsäännöt

1. Suorat avustukset:

Tuen määrä on avustuksen määrä. Jos avustus maksetaan useassa erässä, tuen määrä lasketaan lähtökohtaisesti diskonttaamalla avustuserät tuen myöntämishetken arvoon.

2. Lainat:

- a. Tuen määrä on markkinakoron ja yrityksen maksaman koron erotus diskontattuna lainan myöntämishetkeen.
- b. Tuen määrä on laskettu komission määrittämän yksinkertaistetun laskentamenetelmän avulla (asetuksen 4 artiklan 3 b kohta).

3. Takaukset:

- a. Takaukset pk-yrityksille: tuen määrä lasketaan markkinahintaisen takausmaksun (ns. safe harbour -maksu) ja alennetun takausmaksun erotuksena (asetuksen 4 artiklan 6 c kohta).
- b. Takaukset suurille ja pk-yrityksille: tuen määrä lasketaan markkinahintaisen lainan ja takauksen avulla saadun lainan korkoerotuksena.
- c. Takaukset suurille ja pienille yrityksille komission määrittämän laskentamenetelmän avulla (asetuksen 4 artiklan 6 b kohta).

4. Pääomapanokset, riskipääomasijoitukset ja oman pääoman ehtoinen/luonteinen riskirahoitus:

Lasketaan kokonaisuudessaan tueksi.

Vastaavasti muiden tuki-instrumenttien kohdalla (esim. verotuet) tuki katsotaan läpinäkyväksi vain, jos tukiehdoissa on määritetty selvä yläraja, jolla varmistetaan, ettei enimmäisrajaa ylitetä.

De minimis -kynnysarvoa tarkasteltaessa tuen määrä ilmaistaan ns. bruttoavustusekvivalenttina. Yksinkertaisemmillaan yhdessä erässä maksettavan avustuksen määrä on sama kuin tuen bruttomäärä. Jos tukea **ei myönnetä avustuksena (esimerkiksi lainat, takaukset, markkinahintaa alhaisemmat vuokrat) tai se maksetaan useammassa erässä**, tuen määrä diskontataan myöntämishetken arvoon käyttäen hyväksi komission asettamaa viitekor-koa¹⁴. Tuen laskennassa käytettävät luvut ilmaistaan bruttomäärinä, ennen verojen tai muiden maksujen vähentämistä. Sivulla 20 olevaan taulukkoon on koottu tuen määrän laskennan pääsäännöt, joita seuraavassa käydään yksityiskohtaisemmin läpi.

¹⁴ Komissio julkaisee tiedon voimassaolevasta viitekorosta verkkosivuillaan osoitteessa: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/reference_rates.html

4.2.1 Lainoina myönnetyn de minimis -tuen tukimäärän laskenta

Jos viranomainen myöntää yritykselle lainaa markkinahintaa alhaisemmalla korolla, markkinakoron ja yrityksen maksaman koron erotus muodostaa tuensaajalle korkotuen. Lainoihin sisältyvän tuen määrä lasketaan markkinakoron ja lainan todellisen koron välisenä erotuksena siten, että lainan vuotuiset maksuerät diskontataan tuen myöntämishetken arvoonsa. Yksinkertaistetusti tämä tarkoittaa alla kuvattua laskutoimenpidettä, jossa laskelman ensimmäiset termit vastaavat ensimmäisen vuoden tuen määrää nykyrahassa, toinen termi toisen vuoden tukielementtiä jne. Näiden termien summa on siten yrityksen saaman korkokohtaisen nykyarvo ja tuen määrä.

Tuen määrä =

$$\text{Lainamäärä} \times \frac{\text{Korkokohtainen}}{(1 + \text{Diskonttokorko})} + \text{Lainamäärä} \times \frac{\text{Korkokohtainen}}{(1 + \text{Diskonttokorko})} + \text{Lainamäärä} \times \frac{\text{Korkokohtainen}}{(1 + \text{Diskonttokorko})}$$

Käytännössä lainan tuen määrä lasketaan vertaamalla yrityksen maksamaa korkoa markkinakorkoon tai, jos sitä ei ole saatavilla, komission verkkosivuillaan julkaisemaan viitekorkoon, joka on ollut voimassa lainan myöntämishetkellä. Jos markkinakorko on tiedossa (esim. hankkeessa, jossa on vastaavassa riskiasemassa oleva yksityinen rahoituslaitos mukana) sitä voidaan sellaisenaan hyödyntää referenssinä tukimäärän laskennassa.

Komission määrittämään vertailukorkoon lisätään yrityksen luottoluokituksista ja vakuuksista riippuva riskilisa **taulukon 1** mukaisesti. Luottoluokituksen ei tarvitse olla virallisen kansainvälisen luottoluokittajan arvio, vaan se voi perustua kotimaisen lainanantajapankin omaan luokitukseen. Lähtökohtaisesti uusiin yrityksiin sovelletaan vähintään neljän prosentin riskipreemiota.

Komission määrittämä vertailukorko on markkinakoron oletusarvo. Jos vastaavanlaisia transaktioita on yleensä toteutettu komission vertailukorkoa matalampaan/korkeampaan hintaan, ei komission viitekorko ole välttämättä asianmukainen markkinatilanteen referenssi¹⁵.

Jos kyse on lyhytaikaisesta lainasta, de minimis -tuen määrä voidaan määrittää myös yksinkertaisesti ilman nykyarvolaskelmaa lainan enimmäiskeston ja -määrän avulla (asetuksen 4 artiklan 3b kohta). Tuen määrän katsotaan olevan de minimis -tuen enimmäismäärä eli 200 000 euroa, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: 1) laina on suojattu vähintään 50 % lainasta kattavalla vakuudella, ja 2) lainamäärä on 1 000 000 euroa (tai 500 000 euroa maanteiden tavarakuljetuksia suorittavien yritysten tapauksessa) viiden vuoden aikana tai 500 000 euroa (250 000 euroa maanteiden tavarakuljetuksia suorittavien yritysten tapauksessa) 10 vuoden aikana. Jos lainan määrä on edellä mainittuja summia pienempi ja/tai se myönnetään lyhyemmäksi ajaksi, lainan tukiosuus lasketaan suhteellisenä osuutena enimmäismäärästä (joka on 200 000 euroa ja 100 000 euroa maanteiden tavarakuljetuksia suorittavien yritysten tapauksessa).

¹⁵ Ks. lisätietoja komission viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta EUVL C14, 19.1.2008

Taulukko 1.

Lainojen tukielementin määrittämisessä käytettävät luottokelpoisuusluokat ja vakuustaso peruspisteinä (100 peruspistettä on 1 %)

Yrityksen luottoluokitus	Vakuudet, tappio-osuus		
	Hyvät enintään 30 %	Tavanomaiset 31-59 %	Heikot yli 60 %
Erittäin hyvä (AAA-A)	60	75	100
Hyvä (BBB)	75	100	220
Tyydyttävä (BB)	100	220	400
Heikko (B)	220	400	650
Huono /Yritys taloudellisissa vaikeuksissa (CCC tai huonompi)	400	650	1000

Esimerkki 5:

Tukimäärän laskeminen markkinakoron ja lainan todellisen koron välisenä erotuksena:

Viranomainen harkitsee miljoonan euron lainan myöntämistä yritykselle joulukuussa 2014 korottomana viiden vuoden ajaksi. Yrityksen tilikausi on kalenterivuosi, luottoluokitus tyydyttävä ja vakuustaso tavanomainen. Yritys lyhentää lainaa 200 000 euroa vuodessa ilman lyhennysvapaita vuosia.

Voiko lainan myöntää de minimis -säännön puitteissa, kun yritys on ilmoituksensa mukaan aiemmin jo saanut 120 000 euron arvosta de minimis -tukea?

1) Määritä viitekorko (referenssikorko+riskillisä)
(oletus: sovellettavaa markkinakorkoa ei tiedetä).

a. Selvitä komission verkkosivuilta lainan myöntöhetkellä voimassaoleva Suomea koskeva referenssikorko => 0,44 %
(korko joulukuussa 2014)

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference_rates.html

b. Kartoita yrityksen luottoluokitusta ja vakuustasoa vastaava riskilisä (edellisen sivun taulukon 1 perusteella). Esimerkkiyrityksen tapauksessa (luottoluokitus tyydyttävä, vakuustaso tavanomainen) viitekorkoon lisättävä preemio on 220 peruspistettä eli 2,2 %. Peruspisteellä tarkoitetaan prosenttiyksikön sadasosaa. Lainan markkinaehtoinen viitekorko on näin ollen 2,64 % ja yrityksen lainasta saama korkohyöty siten myös 2,64 % (2,64–0,0 %, koska laina myönnettiin yritykselle korottomana).

2) Laske lainan tukielementti diskonttaamalla tuki myöntämishetken arvoonsa.

Diskonttokorkona käytetään komissioon vahvistamaa referenssikorkoa, johon on lisätty 100 peruspistettä eli 1 %. Tuen määrän laskenta tapahtuu seuraavasti:

Vuosi	Tukielementin laskenta	Tukielementti yhteensä / euroa
1. vuosi	$(100\ 0000 \cdot 0,0264) / 1,0144$	26 025,24 €
2. vuosi	$(800\ 000 \cdot 0,0264) / 1,0144^2$	20 524,63 €
3. vuosi	$(600\ 000 \cdot 0,0264) / 1,0144^3$	15 174,96 €
4. vuosi	$(400\ 000 \cdot 0,0264) / 1,0144^4$	9 973,03 €
5. vuosi	$(200\ 000 \cdot 0,0264) / 1,0144^5$	4 915,73 €
Tuen määrä/ korkohyöty yht.		76 613,59 €
Aikaisempi de minimis -tuki		120 000,00 €
De minimis -tuki yhteensä		196 613,58 €

Vastaus:

Laskelmasta ilmenee, että yritykselle myönnetyn lainan yhteenlaskettu tukielementti on 76 613,59 euroa. Vaikka yritys onkin saanut aiemmin de minimis -tukea, viranomainen voi siten myöntää yritykselle kyseisen lainan de minimis -tueksi, sillä 200 000 euron tukikatto ei ylity.

Jos lainaan **sisältyy** lyhennysvapaita jaksoja, ne tulee ottaa huomioon laskelmassa.

Lyhennysvapaa jakso tarkoittaa käytännössä tukimäärän kasvamista. Esimerkissä yhden vuoden lyhennysvapaa lainajakso laina-ajan toisena vuonna tarkoittaisi tukielementin kasvamista 89 260,67 euroon (ks. taulukon 2 laskelma).

Taulukko 2.

Lyhennysvapaan vuoden vaikutus tukimäärään

Vuosi	Tukielementin laskenta	Tukielementti yhteensä / euroa
1. Vuosi	$(100\ 0000 \cdot 0,0264) / 1,0144$	26 025,24 €
2. Vuosi lyhennysvapaa	$(100\ 0000 \cdot 0,0264) / 1,0144^2$	25 655,79 €
3. Vuosi	$(100\ 0000 \cdot 0,0264) / 1,0144^3$	18 968,70 €
4. Vuosi	$(100\ 0000 \cdot 0,0264) / 1,0144^4$	12 466,28 €
5. Vuosi	$(100\ 0000 \cdot 0,0264) / 1,0144^5$	12 466,28 €
Lainatuki yhteensä		89 260,67 €

Esimerkki 6:

Lainan tukimäärän laskeminen komission määrittämän yksinkertaistetun laskentamenetelmän avulla:

Viranomainen harkitsee 750 000 euron lainan myöntämistä yritykselle korottomana neljän vuoden ajaksi. Lainan vakuudet kattavat 60 % lainasta.

Voiko lainan myöntää de minimis -säännön puitteissa, kun yritys on ilmoituksensa mukaan aiemmin jo saanut 120 000 euron arvosta de minimis -tukea?

Yksinkertaistettua laskentamenetelmää voidaan käyttää, jos laina on suojattu vähintään 50 % lainasta kattavalla vakuudella ja jos lainan määrä on maksimissaan 1 000 000 euroa viiden vuoden aikana tai 500 000 euroa kymmenen vuoden aikana. Lainan bruttoavustusekvivalentti lasketaan vastaavanlaisena suhteellisenä osuutena 200 000 euron enimmäismäärästä seuraavalla kaavalla:

$$\frac{\text{Lainamäärä}}{1\ 000\ 000} \times \frac{\text{Laina-aika}}{5} \times 200\ 000$$

$$\Rightarrow \frac{750\ 000}{1\ 000\ 000} \times \frac{4}{5} \times 200\ 000 = 120\ 000$$

Huom! Maanteiden tavarakuljetuksia suorittavien yritysten osalta bruttoavustusekvivalentti lasketaan vastaavanlaisena suhteellisenä osuutena 100 000 euron enimmäismäärästä seuraavalla kaavalla:

$$\frac{\text{Lainamäärä}}{500\ 000} \times \frac{\text{Laina-aika}}{5} \times 100\ 000$$

Vastaus:

Laskelmasta ilmenee, että yritykselle myönnetyn lainan yhteenlaskettu tukielementti on 120 000 euroa. Näin ollen viranomainen ei voi myöntää yritykselle lainaa kyseisillä ehdoilla, sillä 200 000 euron tukikatto ylittyy. Mikäli kyseessä olisi maanteiden tavarakuljetuksia suorittava yritys, ei viranomaisen tässä tapauksessa voisi laskea tukielementtiä komission määrittämän yksinkertaistetun laskentamenetelmän avulla, sillä lainamäärä ylittää 500 000 euroa.

4.2.2 Takauksina myönnetyn de minimis -tuen määrän laskenta

Julkisen viranomaisen antama takaus liittyy tavallisesti lainajärjestelyyn, jossa edunsaajana on lainanottaja, jonka riskiä takaus pienentää. Käytännössä julkisen sektorin antaman lainatakauksen myötä lainanottaja saa lainalleen markkinahintaa alhaisemman koron tai mahdollisuuden antaa vähemmän vakuuksia. Takauksina myönnetyn de minimis -tuen tukimäärän laskemiseksi on olemassa kolme vaihtoehtoista tapaa, jotka esitellään seuraavassa lähemmin. Kaikkien laskutapojen hyödyntämisen edellytyksenä on, ettei laina saa olla täysin riskitön myöskään luotonantajalle – julkisen sektorin takaus saa kattaa enintään 80 prosenttia lainan kokonaismäärästä¹⁶.

Vaihtoehto 1:

takauksen tukielementin laskeminen komission takausmaksutaulukon avulla

(soveltuu pk-yrityksille myönnetyn takauksen tukimäärän laskentaan).

Yksittäiselle pk-yritykselle myönnetyn takauksen tukielementti voidaan laskea helpotetusti komission julkaisemaa takausmaksutaulukkoa hyödyntäen (ks. liite 1). Taulukossa on esitetty yritysten luottoluokitusten mukaisesti pienimmät mahdolliset takausmaksut (ns. safe harbour -maksut), jotka eivät sisällä valtiontukea eli ovat täysin markkinaehtoisia. Luottoluokituksen puuttuessa toimintaansa aloittaviin yrityksiin sovelletaan vähintään 3,8 prosentin vuosimaksua¹⁷. Taulukon lukuja voidaankin käyttää viitearvoina takauksen tukielementtiä laskettaessa, kun takausmaksu on esitettyjä lukuja pienempi ja siten sisältää valtiontukea. Tuen määrä lasketaan tällöin taulukossa esitetyn maksun ja yritykseltä perittävän maksun erotuksena. Jos takaus kestää yli vuoden, vuosittaiset erotukset diskontataan takauksen myöntämishetken arvoonsa (ks. lähemmin esimerkki 7).

Vaihtoehto 2:

takauksen tukielementin laskeminen korkoerotuksena

(soveltuu pk- ja suuryrityksille myönnetyn takauksen tukimäärän laskentaan).

Yksittäisen takauksen osalta tuen määrä voidaan laskea myös takauksen markkinahinnan ja siitä tosiasiallisesti maksetun hinnan erotuksena. Jos vastaavaa takausta ei ole markkinoilta saatavissa, tukiosuus voidaan laskea samojen periaatteiden mukaan kuin edellä esimerkin 4 lainan tukilaskelmassa. Tässä tapauksessa julkisen tuen osuus muodostuu siitä korkoedusta, jonka lainanottaja on saanut takauksen avulla (vähennettynä mahdollisilla takausmaksuilla).

¹⁶ Ks. lisätietoja komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina. EUVL 20.6.2008 C155. Jos takaus kattaa yli 80 prosenttia, tukea ei voida myöntää de minimis -asetuksen mukaisena tukena, vaan se tulee ilmoittaa komissiolle. Käytännössä komissio hyväksyy tätä suuremman takausosuuden vain poikkeuksellisissa, esim. komission SGEI-päätöksen 2012/21/EU mukaisissa tapauksissa.

¹⁷ Ks. komission takaustiedonannon osio 3.3: tämä maksu ei kuitenkaan voi olla pienempi kuin maksu, jota sovellettaisiin ko. yrityksen emoyhtiöön.

Jos markkinakorkoa ei voida arvioida, tukielementin laskennassa voidaan edelleen hyödyntää komission verkkosivuillaan julkaisemaa viitekorkoa, johon on lisätty taulukossa 1 esitetty riskilisiä yrityksen luottokelpoisuuden mukaan. Yli vuoden mittaisten takausten tukielementti saadaan laskemalla yhteen vuotuisten tukimäärien nykyarvo koko laina-ajalta.

Vaihtoehto 3:

takausten tukielementin laskeminen takauksen enimmäiskeston ja -lainamäärän avulla (soveltuu pk- ja suuryrityksille myönnetyn takauksen tukielementin laskentaan).

Kuten lainojen kohdalla (ks. edellä luku 4.2.1), takausten tukimäärä voidaan määrittää yksinkertaistetusti ilman nykyarvolaskelmaa takauksen kohteena olevan lainamäärän ja takauksen keston perusteella. Tuen määrä katsotaan olevan de minimis -tuen enimmäismäärä 200 000 euroa, jos takauksen kesto on viisi vuotta ja taattu määrä 1 500 000 euroa. Vastaavasti tuen määrän katsotaan olevan 200 000 euroa, jos takauksen kesto on 10 vuotta ja taattu määrä 750 000 euroa. Mikäli takaus myönnetään maanteiden tavarakuljetuksia suorittavalle yritykselle, tuen määrä katsotaan olevan 100 000 euroa, jos takauksen kesto on viisi vuotta tai taattu määrä 750 000 euroa. Vastaavasti tuen määrän katsotaan olevan 100 000 euroa, jos takauksen kesto on 10 vuotta ja taattu määrä 375 000 euroa.

Jos takauksen taattu määrä on näitä summia pienempi tai jos takaus myönnetään alle viideksi tai kymmeneksi vuodeksi, tuen määrä voidaan laskea suhteellisenä osuutena de minimis -tuen 200 000 euron enimmäismäärästä. Esimerkiksi jos taatun lainan määrä on 1,5 miljoonaa euroa ja lainan kesto on vain yksi vuosi, takauksen tukielementti on 40 000 euroa (200 000 euroa jaettuna viidellä – ks. lähemmin esimerkki 6).

Esimerkki 7:

Tukiviranomainen suunnittelee takaavansa toimintansa aloittavan pienyrityksen investointilainan, jonka suuruus on 1 000 000 euroa. Takausmaksu on 0,8 % ja takaus kattaa 80 % lainamäärästä. Laina-aika on 5 vuotta.

Miten takaukseen sisältyvä tukimäärä lasketaan?

- 1) Jos kyse on yksittäisestä tuesta pienyritykselle, takauksen tukielementti lasketaan komission takausmaksutaulukkoa (liite 1) hyödyntäen seuraavasti:
- a. *Selvitä takauksen viitemaksu:* komission määrittämä markkinaehtoinen takausmaksu vastaperustetulle yritykselle on 3,8 prosenttia, joten yrityksen alemman takausmaksun muodossa saama etu on 3,0 prosenttia vuodessa.
- b. *Laske tukielementti:* diskontataan näin saatu vuosittainen etu takausmaksussa tuen myöntämishetken mukaiseen arvoon hyödyntäen diskonttokorkona komission voimassa olevaa viitekorkoa (esimerkissä 0,44 %), johon on lisätty 100 peruspisteen eli 1 % marginaali:

Takauksen tukielementti on näin ollen **69 648,72 euroa**.

Vuosi	Tukielementin laskenta	Tukielementti yhteensä / euroa
1. Vuosi	$(0,8 \cdot 100\,000 \cdot 0,03) / 1,0144$	23 659,31 €
2. Vuosi	$(0,8 \cdot 800\,000 \cdot 0,03) / 1,0144^2$	18 658,76 €
3. Vuosi	$(0,8 \cdot 600\,000 \cdot 0,03) / 1,0144^3$	13 795,42 €
4. Vuosi	$(0,8 \cdot 400\,000 \cdot 0,03) / 1,0144^4$	9 066,39 €
5. Vuosi	$(0,8 \cdot 200\,000 \cdot 0,03) / 1,0144^5$	4 468,84 €
Tuki yhteensä		69 648,72 €

- 2) Vaihtoehtoisesti pk- ja suuryrityksille myönnettyjen takausten tukielementti voidaan laskea yksinkertaistetulla laskentamenetelmällä ilman nykyarvolaskelmaa takauksen kohteena olevan lainamäärän ja takauksen keston perusteella. Edellytyksenä on, että takaus kattaa enintään 80 % lainasta ja taattu määrä on enintään 1 500 000 euroa ja takauksen kesto viisi vuotta tai taattu määrä on enintään 750 000 euroa ja takauksen kesto kymmenen vuotta. Takauksen bruttoavustusekvivalentti lasketaan vastaavanlaisena suhteellisenä osuutena 200 000 euron enimmäismäärästä seuraavalla kaavalla:

$$\frac{\text{Lainamäärä}}{1\,500\,000} \times \frac{\text{Laina-aika}}{5} \times 200\,000$$

→ $\frac{800\,000}{1\,500\,000} \times \frac{5}{5} \times 200\,000 = 106\,666,66$

Takauksen tukielementti on näin ollen **106 666,66 euroa**.

Huom! Maanteiden tavarakuljetuksia suorittavien yritysten osalta bruttoavustusekvivalentti lasketaan vastaavanlaisena suhteellisenä osuutena 100 000 euron enimmäismäärästä seuraavalla kaavalla:

$$\frac{\text{Lainamäärä}}{750\,000} \times \frac{\text{Laina-aika}}{5} \times 100\,000$$

Mikäli kyseessä olisi maanteiden tavarakuljetuksia suorittava yritys, ei viranomainen tässä esimerkkitapauksessa voisi laskea tukielementtiä komission määrittämän yksinkertaistetun laskentamenetelmän avulla, sillä taattu lainamäärä ylittää 750 000 euroa.

4.2.3 Pääomapanoksina ja riskirahoituksena myönnetyn de minimis -tuen laskenta

Pääomapanokset, riskipääomasijoitukset ja oman pääoman luonteinen riskirahoitus lasketaan kokonaisuudessaan de minimis -tueksi, sillä niihin sisältyvää tukielementtiä ei ole mahdollista laskea etukäteen samalla tavoin kuin edellä lainojen ja takausten kohdalla tekemättä riskinarviointia. Jos viranomainen kohdistaa yritykseen esimerkiksi 200 000 euron suuruisen pääomasijoituksen, yritykselle voidaan seuraavan kerran myöntää de minimis -säännön mukaista tukea vasta kolmantena myöntämispäivää seuraavana verovuonna.

4.2.4 Tuen määrän laskenta eräissä erityistilanteissa

De minimis -tuen kasautumista tarkasteltaessa yleislähtökohta on, että tuen määrä lasketaan kolmen verovuoden jaksolla lopullisen tuensaajan tasolla. Tuen enimmäismäärän seuraamista voivat tuen myöntävän viranomaisen näkökulmasta hankaloittaa normaaliin markkinatoimintaan kuuluvat yritysjärjestelyt, kuten fuusiot, yrityskaupat, yritysten toiminnan alasajot tai pilkkomiset. Näissä tilanteissa noudatetaan seuraavia lähtökohtia.

Yrityskauppa- ja fuusiotilanteessa perussääntö on, että yritysjärjestelyn kohteena olevien yritysten de minimis -kiintiö ei ”nollaudu”, vaan kyseisten yritysten ennen sulautumaa tai yrityskauppaa saamat de minimis -tuet otetaan huomioon uutta de minimis -tukea myönnettäessä. Jos yritysjärjestelyn kohteena olevien yritysten yhteenlasketut tuet ylittävät 200 000 euroa, uutta tukea ei voida myöntää de minimis -asetuksen mukaisesti.

Vastaavasti jos yritys jaetaan kahdeksi tai useammaksi yritykseksi, ennen jakoa myönnetty de minimis -tuki kohdennetaan tuesta hyötynneelle yritykselle. Tuesta hyötynneellä yrityksellä tarkoitetaan sitä tahoa, joka yrityksen jakautumisen jälkeen vastaa siitä toiminnasta, johon de minimis -tuki käytettiin. Jos tuen kohdentaminen ei ole mahdollista (esimerkiksi jos de minimis -tuki on myönnetty käyttöpääomatarpeisiin), tuen määrä on jyvitettyä jakautumisen seurauksena syntyville uusille yrityksille suhteessa yritysten pääoman kirjanpitoarvoon.

5 Miten de minimis -tukea käytännössä myönnetään?

De minimis -tuen myöntäminen edellyttää tukiviranomaiselta ennen tukipäätöksen tekemistä ja sen jälkeen seuraavien menettelyjen noudattamista:

1. Viranomaisen on ennen tuen myöntämistä selvitettävä, onko yritys saanut muuta de minimis -tukea kuluvaan tai kahden aikaisemman verovuoden aikana.

Selvitys on pyydyttävä tuenhakijalta kirjallisessa tai sähköisessä muodossa. Tuen kokonaismäärää tarkasteltaessa huomioidaan kaikki yrityksen eri tukiviranomaisilta saama de minimis -tuki.

Uutta de minimis -tukea voidaan myöntää vasta, kun tämä selvitys on tehty. Jos tukiviranomainen selvityksen yhteydessä huomaa, että 200 000 euron enimmäisraja ylittyisi uuden tukipäätöksen myötä, tukea ei voida myöntää de minimis -asetuksen mukaisesti. Jos tuen määrää ei voida pienentää jäljellä olevaa de minimis -kiintiötä vastaavaksi, tukiviranomainen voi selvittää, voiko tuen myöntää valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti tai ennakoilmoitusmenettelyssä (ks. kuvio 1 edellä).

Jos yritys saa samoihin kustannuksiin myös muuta valtiontukea kuin de minimis -tukea, on varmistuttava, ettei de minimis -tuen myöntäminen johda tälle muulle tuelle valtiontukisäännöissä asetetun enimmäistukitason ylittymiseen.

2. De minimis -tukea koskeva päätös¹⁸ tehdään aina yrityskohtaisesti. Tukipäätöksessä tai muussa tukea koskevassa asiakirjassa (esim. vuokrasopimus) yritykselle on ilmoitettava kirjallisesti, että
 - a. kyse on de minimis -tuesta
 - b. myönnettävän tuen määrä bruttoavustusekvivalenttina ilmaistuna (tuen määrä on laskettu edellä esitettyjen laskentaperiaatteiden mukaan)
 - c. viitattava suoraan de minimis -asetukseen ja mainittava sen nimi ja tiedot julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Viittaus voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

”Tuki, joka on määrältään X euroa, myönnetään vähämerkityksisenä eli ns. de minimis -tukena. Tuen myöntämisessä noudatetaan Komission asetusta (EU) N:o 1407/2013, annettu 18 päivänä joulukuuta 2013, perustamissopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen. (Julkaistu EUVL nro L 352, 24.12.2013)”

3. Tukipäätöksen jälkeen de minimis -tukea myöntäneen viranomaisen on koottava yhteen, tallennettava ja säilytettävä kaikki de minimis -asetuksen soveltamista koskevat tiedot ja asiakirjat kymmenen verovuoden ajan tuen myöntämispäivästä. Säilytettävien asiakirjojen tulee sisältää kaikki tiedot sen osoittamiseksi, että de minimis -asetuksen vaatimuksia on noudatettu.

¹⁸ Jos hanke toteutuu suunniteltua pienempänä ja de minimis -tukea maksetaan aiottua vähemmän, tuen myöntävä viranomainen voi tehdä yritykselle de minimis -tukea koskevan muutospäätöksen. Näin yritys tietää myöhemmin kysyttäessä ilmoittaa tukiviranomaiselle oikein saamansa de minimis -tuen määrän.

5.1 De minimis -tuen seuranta ja tukea saaneiden yritysten kilpailijoiden oikeusturva

Suomessa ei ole käytössä keskitettyä de minimis -tukien seurantajärjestelmää, vaan tuen saajan vastuulla on kysyttäessä ilmoittaa tukea myöntäville viranomaisille, kuinka paljon aikaisempaa de minimis -tukea sille on myönnetty. Jos tukiviranomainen myöntää tukea tietoisesti tai tahattomasti vastoin de minimis -säännön periaatteita (tuen määrää ei ole tarkistettu, tuki ylittää sallitun rajan, tuen saajalle ei ilmoiteta de minimis -tuen määrä jne.), kyseessä on lähtökohtaisesti EU:n valtiontukisääntöjen näkökulmasta laitton tuki. Jos komissio epäilee tämänkaltaista de minimis -tukeen liittyvää väärinkäytöstä, sillä on oikeus saada käytettäväkseen kaikki tukipäätökseen liittyvät asiakirjat kymmenen vuoden säilytysajan puitteissa. Käytännössä komissio ottaa yhteyttä työ- ja elinkeinoministeriöön, joka valtiontukiasioita koordinoivana viranomaisena toimittaa tiedustelun edelleen tuen myöntäneelle viranomaiselle.

Tukea saaneiden yritysten kilpailijoilla on oikeus kannella oletetusta laittomasta tuesta Euroopan komissiolle tai viedä asia kansallisen tuomioistuimen tutkittavaksi. Vaikka kansallisilla tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa arvioida tukien sisämarkkinoille soveltuvuutta, niiden tulee kuitenkin varmistaa tukien ilmoitusmenettelyn oikeellisuus. Jos ilmoitusmenettely on laiminlyöty, komission tai kansallisen tuomioistuimen on pääsääntöisesti määrättävä laitton tuki takaisin perittäväksi korkoineen. Jos komissio jälkikäteen hyväksyy laittomasti myönnetyn tuen, tuen saaja on velvollinen maksamaan korkoa sääntöjenvastaisuuden ajalta. Komission toimivaltuuksiin takaisinperintätapauksissa sovelletaan kymmenen vuoden takaisinperintäaikaa.

Huolimatta siitä, että tukea myöntävä viranomainen on velvollinen ottamaan huomioon EU:n valtiontukisäännöt, myös tukea saavan yrityksen on syytä varmistaa, että viranomaisten myöntämä tuki on EU:n valtiontukisääntöjen mukaista. Laittomasti myönnetty tuki ei pääsäännön mukaan oikeuta vahingonkorvaukseen, koska yritysten on koosta riippumatta oltava tietoisia valtiontukisääntöjen velvoitteista. Laitton tuki voi myös siirtyä uudelle omistajalle yrityskaupan seurauksena¹⁹.

5.2 De minimis -tuen kasautuminen

Yrityskohtainen kasautumissääntö:

De minimis -tuet ovat yrityskohtaisia, ja ne kasautuvat vain toisten de minimis -tukien kanssa. Jos viranomainen on edellä kuvattuja menettelyjä noudattaen varmistanut, ettei de minimis -tukien kokonaismäärä ylitä 200 000 euroa, on tuen myöntäminen mahdollista. Jos myönnetyn tuen yhteismäärä ylittää 200 000 euroa, ei tukea voida myöntää ”de minimiksenä” edes siltä osin kuin tuki ei ylitä enimmäismäärää²⁰.

¹⁹ Tuki peritään takaisin lähtökohtaisesti yritykseltä, joka on tosiasiaa hyötynyt tuesta. Ks. lähemmin komission tiedonanto (2007/C272/05), kohdat 32–35.

²⁰ Jos yritys on esimerkiksi saanut viime vuonna tukea 150 000 euroa ja sille myönnetään tänä vuonna tukea 100 000 euroa, kohdistuu takaisinperintävelvollisuus koko 100 000 euron tukeen, ei sallitun enimmäismäärän ylittävään osaan.

Hankekohtainen kasautumissääntö

Komission hyväksymien tukiohjelmien ja ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti myönnettyt tuet eivät vaikuta 200 000 euron de minimis -kiintiöön. Sitä vastoin de minimis -tukea ei voida myöntää samoihin tukikelpoisiin kustannuksiin, jos se johtaa komission tuen hyväksymispäätöksessä tai ryhmäpoikkeusasetuksessa määriteltyjen hankekohtaisten enimmäistukitasojen ylittymiseen. Usein yrityksellä on kuitenkin käynnissä useita hankkeita, joten tuki-intensiteetin täyttyminen yhden hankkeen osalta ei estä de minimis -tuen myöntämistä jonkin toisen hankkeen kustannuksiin.

Esimerkki 8:

	Hanke 1	Hanke 2
Valtiontukisäännöissä sallittu enimmäistukitaso (tukimäärän osuus hankkeen tukikelpoisista kustannuksista)	30 %	30 %
Hankkeen koko / arvo	1 MEUR	1 MEUR
Julkinen hankerahoitus (ELY-keskus)	0,3 MEUR	0
Hankkeen toteutunut tukitaso	30 %	0

Voiko yritykselle myöntää de minimis -tukea, kun yritys ilmoittaa, ettei se ole saanut lainkaan de minimis -tukea kolmen vuoden ajanjaksolla?

Vastaus:

Hanketasolla myönnetty julkinen tuki ei vaikuta de minimis -kiintiöön, eli yritykselle voidaan edelleen myöntää 200 000 euroa de minimis -pohjaista tukea, jos se ei johda hankekohtaisen enimmäisintensiteetin ylittämiseen. Hankkeen 1 osalta tukikiintiö on jo täynnä, eli tähän hankkeeseen de minimis -tukea ei voida enää myöntää. Sitä vastoin de minimis -tukea voidaan myöntää esimerkiksi hankkeeseen 2 tai yrityksen muuhun toimintaan.

”Tukea saavan yrityksen on syytä varmistaa, että viranomaisten myöntämä tuki on EU:n valtiontukisääntöjen mukaista.

5.3 EU:n rakennerahastovarajat ja de minimis -tuki

Jos yritysten toteuttamiin hankkeisiin kanavoidaan EU:n rakennerahastovaroja kansallisen valtiontuen kriteerit täyttävän rahoituksen ohella, tulee myös kokonaisrahoituksen noudattaa EU:n valtiontukisääntöjä. Esimerkiksi de minimis -tukea myönnettäessä huomioidaan kolmen verovuoden aikana saatu julkisen tuen osuus ja noudatetaan edellä esiteltyjä de minimis -tukeen liittyviä sääntöjä ja menettelytapoja.

Koska rakennerahastovaroista myönnetään tukea usein yrityksille välittäjäorganisaatioiden välityksellä, tukipäätöksen tekevän viranomaisen vastuulla on selvittää, miten tuki jakautuu välittäjäorganisaation ja tukea saavien muiden yritysten kesken (ks. myös esimerkki 1). Vastaavasti myös tuen seurantavelvoite – tukimäärän ilmoittaminen tuensaajalle ja asiakirjojen tallennusvelvollisuus – on tukea myöntävällä taholla.

Kaikissa tilanteissa rakennerahastoista myönnetty julkinen tuki ei kuitenkaan välttämättä kanavoidu eteenpäin. Tällöin myönnettyä tukea arvioidaan de minimis -näkökulmasta vain välittäjäorganisaation tasolla.

6 Vaihtoehtoiset tavat myöntää valtiontukea: ryhmäpoikkeus-asetus- ja ennakkomenettely

Jos viranomaisen valmistelemaa tukitoimenpidettä ei voida myöntää de minimis -asetuksen puitteissa (de minimis -tukikiintiö ei riitä, toimenpide ei kuulu asetuksen soveltamisalaan), tuki tulee ilmoittaa komissiolle tai myöntää ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisessa menettelyssä (ks. edellä kuvio 1, sivulla 7).

Vuonna 2014 voimaan tulleen ryhmäpoikkeusasetuksen (651/2014) soveltamisalaa laajennettiin kesäkuussa 2017 annetulla uudella asetuksella (2017/1684)²¹. Ryhmäpoikkeusasetuksen perusteella ennakkoilmoitusvelvollisuudesta vapautettuja tukia ovat:

- **alueelliset investointi- ja toimintatuet**
- **tuet pk-yrityksille**
- **tuet tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan**
- **koulutustuet**
- **tuet epäedullisessa asemassa olevien tai alentuneesti työkykyisten työntekijöiden työhönottoon ja työllistämiseen**
- **tuet ympäristönsuojeluun ja energia-alalle**
- **tuet tiettyjen luonnonmullistusten aiheuttaman vahingon korvaamiseksi**
- **sosiaalinen kuljetustuki syrjäisten seutujen asukkaiden hyväksi**
- **tuet laajakaistainfrastruktuureille**
- **tuet kulttuurin ja kulttuuriperinnön sekä audiovisuaalisten teosten edistämiseen**
- **tuet urheiluinfrastruktuureille ja monikäyttöisille vapaa-ajan infrastruktuureille**
- **investointituet paikallisille infrastruktuureille**
- **tuet alueellisille lentoasemille**
- **tuet meri- ja sisävesisatamille.**

Ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen edellyttää, että tukimuotokohtaisten kriteerien ohella tuki täyttää asetuksen ns. yleiset soveltamisedellytykset (asetuksen artikkelit 1–12). Jos suunniteltu tukitoimenpide täyttää kaikki ryhmäpoikkeusasetuksen kriteerit, tukiviranomaisen on raportoitava komissiolle jälkikäteen (20 työpäivän kuluessa) tuen käyttöönottamisesta.

Jos tuki ei täytä ryhmäpoikkeusasetuksen edellytyksiä, siitä tulee ilmoittaa ennalta komissiolle SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan ja menettelytapoja koskevien tarkempien

²¹ Komission asetus (EU) N:o 651/2014, EUVL L 187/1, 26.6.2014. Komission asetus (EU) N:o 2017/1084, EUVL L 156/1, 20.6.2017.

säännösten mukaisesti. Komissio arvioi ennakoilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien tukien hyväksyttävyyden tyypillisesti antamiensa valtiontukisääntöjen (suuntaviivat ja puitteet) nojalla. Mikäli tukitoimenpide ei kuulu komission antamien sääntöjen soveltamisalaan, tuen hyväksyttävyys voidaan arvioida myös suoraan perussopimuksen nojalla. Komissio selvittää ennakoilmoitusprosessissa, että valtiontuella on kannustava vaikutus ja että se kohdistuu EU:n yhteisen edun mukaiseen tavoitteeseen ja markkinapuutteeseen. Lisäksi tuen on oltava oikeasuhtaista, tarkoituksenmukaista eikä se saa vaikuttaa kilpailuun yhteisen edun kannalta ristiriitaisella tavalla. Viranomaisten on myös sitouduttava julkaisemaan tiedot yli puolen miljoonan euron tuista verkkosivustolla.

Ennakoilmoitus ja ryhmäpoikkeusasetuksen mukainen jälkikäteinen ilmoitus toimitetaan komissiolle valtiontukien ilmoitusjärjestelmässä (ns. SANI-järjestelmässä) sähköisellä vakio-muotoisella lomakkeella.

Suomessa ilmoitusprosessin ohjeistuksesta ja koordinoinnista vastaa työ- ja elinkeinoministeriön kilpailupolitiikkaryhmä, johon tukitoimenpidettä suunnittelevan viranomaisen on syytä olla yhteydessä hyvissä ajoin ennen tuen myöntämistä. Lisäksi viranomaisen tulee varautua siihen, että ennakoilmoitettujen tukitoimenpiteiden käsittely kestää komissiossa tavallisesti vähintään kuusi kuukautta, joskin tietyissä tapauksissa – esimerkiksi voimassaolevaan tukeen tehtävä muutos, komission suuntaviivoihin tai vakiintuneeseen ratkaisukäytäntöön perustuvat toimenpiteet – voidaan saada hyväksyntä myös nopeammin.

”Valtiontuki-ilmoitus toimitetaan komissiolle työ- ja elinkeinoministeriön hallinnoiman sähköisen ilmoitusjärjestelmän välityksellä vakiomuotoisella lomakkeella.

**Lisätietoja osoitteessa
www.tem.fi/eu-n-valtiontukisaantely**

Liite 1

Markkinaehtoiset takausmaksut²² (safe harbour -maksut) pk-yritysten takausten tukielementin laskentaan

Luottoluokitus	Standard & Poor's	Fitch	Moody's	Vuosittainen safe harbour -maksu
Korkein taso	AAA	AAA	Aaa	0,4 %
Erittäin vahva maksukyky	AA + AA AA -	AA + AA AA -	Aa 1 Aa 2 Aa 3	0,4 %
Vahva maksukyky	A + A A -	A + A A -	A 1 A 2 A 3	0,55 %
Riittävä maksukyky	BBB + BBB BBB	BBB + BBB - BBB	Baa Baa 2 Baa 3	0,8 %
Maksukyky on altis epäsuotui- sille olosuhteille	BB + BB	BB + B +	Ba 1 Ba 2	2,0 %
Maksukyky toden- näköisesti heikkenee epäsuotuisista olosuhteista	BB - B	BB - B +	Ba 3 B 1	3,8 %
	B B -	B B -	B2 B3	6,3 %
	CCC + CCC CCC - CC	CCC + CCC CCC - CC C	Caa 1 Caa 2 Caa 3	Safe harbour -vuosimaksua ei voida myöntää
Maksukyvytön tai lähes maksukyvytön	SD D	DDD DD D	Ca C	Safe harbour -vuosimaksua ei voida myöntää

22 Ks. taulukko Euroopan unionin virallisessa lehdessä C244, 25.9.2008.

Liite 2

Oppaassa käytettyjä käsitteitä

Bruttoavustusekvivalentti (BAE)

Jos de minimis -tuki maksetaan useassa erässä tai myönnetään muussa muodossa kuin avustuksena, tuen määrä (arvo) ilmaistaan ns. bruttoavustusekvivalenttina. Tällä tarkoitetaan tukimäärää, joka lasketaan diskonttaamalla tukierät myöntämishetken arvoon.

De minimis (eli ns. vähämerkityksinen tuki)

Tuki, jonka kokonaismäärä jää alle 200 000 euroa kolmen verovuoden aikana. Komissio on määritellyt, että näin pienet tuet eivät vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan eivätkä vääristä tai uhkaa vääristää kilpailua. Tämän takia de minimis -tuista ei tarvitse ilmoittaa ennakoon komissiolle (ks. ilmoitusmenettely). Kaikki julkisen sektorin myöntämät tuet huomioidaan tuen kokonaismäärää tarkasteltaessa.

Ilmoitusmenettely

Komission suorittama valtiontukien valvonta perustuu ns. ilmoitusmenettelyyn, jonka mukaisesti jäsenvaltioiden on pääsääntöisesti ilmoitettava komissiolle tukisuunnitelmistaan ennen tuen myöntämistä (SEUT 108 artikla 3 kohta). Tukea ei saa panna täytäntöön ennen kuin komissio on sen hyväksynyt. Tukien ilmoittaminen tapahtuu sähköisesti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnoiman ilmoitusjärjestelmän välityksellä. Vähämerkityksinen de minimis -tuki on yksi poikkeus komissiolle tehtävästä ilmoitusvelvollisuudesta.

Julkiset (valtion) varat

Täyttääkseen EU-oikeuden valtiontuen yhden kriteerin (SEUT 107 artikla 1 kohdan) tuen tulee olla peräisin ”valtion varoista.” Valtion varoiksi katsotaan lähtökohtaiseksi julkisen sektorin eli valtion, kunnan, kuntayhtymän tai minkä tahansa muun julkisen tahon yritykselle myöntämä tai julkisesta tahosta johtuva tuki (esimerkiksi jos tuki myönnetään julkisen yrityksen kautta).

Läpinäkyvä tuki

De minimis -sääntö soveltuu ainoastaan läpinäkyvään tukeen. Tämä tarkoittaa, että tuen määrä tulee olla etukäteen laskettavissa siten, ettei riskinarviota tarvitse tehdä. Esimerkiksi lainoina myönnettävää tukea pidetään läpinäkyvänä, kun tuen määrä on laskettu tuen myöntämishetkellä voimassaolevan markkinakoron perusteella. Sitä vastoin pääomapanoksina tai riskipääomasijoituksina myönnetty tuki katsotaan läpinäkyväksi ainoastaan, jos sijoituksena/panoksena myönnetyn tuen kokonaismäärä on enintään 200 000 euroa per yritys.

Pk-yritys

Yritys, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa. Yritystä,

jonka pääomasta tai äänimäärästä vähintään 25 prosenttia on yhden tai useamman yksin tai yhdessä toimivan julkisyhteisön tai -laitoksen hallinnassa ei pidetä pk-yrityksenä. Pk-yrityksen määritelmästä tarkemmin, katso yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (651/2014) liite I.

Referenssikorko

Komission määrittämä pohjakorko, jota käytetään tuen määrän laskennassa (lainat ja takaukset) sekä markkinaehtoisuuden määrittämisessä. Referenssikorko perustuu pankkien väliseen 12 kuukauden antolainauskorkoon, johon lisätään 60–1 000 peruspisteen marginaali lainanottajan luottokelpoisuuden ja vakuuksien mukaan. Tuen määrää laskettaessa diskonttokorkona käytetään referenssikorkoa, johon on lisätty 100 peruspistettä. Komissio julkaisee Suomea koskevan pohjakoron verkkosivullaan. Referenssikorkoa ei ole pakko hyödyntää lainan markkinaehtoisuuden referenssinä, jos markkinaehtoisuus voidaan osoittaa muuten.

Ryhmäpoikkeusmenettely

Ns. yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa (651/2014) on vahvistettu edellytykset, joiden nojalla tietyt tukimuodot on vapautettu komissiolle tehtävästä ennakoilmoitusvelvollisuudesta. Ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisista tuista tulee tehdä jälkikäteisilmoitus komissiolle 20 työpäivän kuluessa tuen myöntämisestä. Ilmoitus tehdään työ- ja elinkeinoministeriön välityksellä.

Safe harbour -maksu

Pk-yrityksille myönnettävien takausten markkinaehtoisuutta kuvaava viitemaksu. Jos takauksen myöntäjä perii takauksesta vähintään komission määrittämän safe harbour -taulukon (ks. oppaan liite 1) mukaisen takausmaksun, kyse ei ole lainkaan valtion tuesta. Taulukon mukaisia maksuja voidaan myös hyödyntää viitearvoina tuen määrää laskettaessa (diskonttaamalla markkinahinnan ja perityn erotukset nykyhetkeen). Safe harbour -maksuja ei ole pakko hyödyntää, jos takauksen markkinaehtoisuus voidaan muuten osoittaa.

Selektiivisyys

Tukitoimenpide on valikoiva eli selektiivinen, jos se koskee tiettyä yritystä, tuotannonalaa tai aluetta. Tukea pidetään valikoivana, jos viranomaisella on tuen myöntämistä koskevaa harkintavaltaa. Tuen valikoivuus on yksi valtiontuen (SEUT 107 artikla 1 kohta) kriteeri.

Suuryritys

Yritys, jonka palveluksessa on yli 250 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto on vähintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma vähintään 43 miljoonaa euroa.

Taloudellinen toiminta

Toimintaa, jossa on kyse tavaroiden tai palveluiden tarjoamisesta tietyillä markkinoilla. Kaikki taloudellisen toiminnan julkinen rahoittaminen kuuluu EU:n valtiontukisääntöjen (SEUT 107 artiklan 1 kohdan) ja yleisen de minimis -asetuksen (1407/2013) soveltamisalaan, jos kaikki

muut valtiontuen tunnusmerkit täyttyvät (tuki on selektiivinen, peräisin julkisista varoista ja vääristää tai uhkaa vääristää EU:n jäsenvaltioiden välistä kauppaa ja kilpailua).

Tukielementti

Tuen määrä, joka ilmaistaan ennen veroja tai muita maksuja. Jos tuki myönnetään lainoina, tukielementti lasketaan markkinahintaisen lainan ja tuetun lainan korkoerotuksena (diskonttaamalla vuosittainen korkoerotus nykyhetkeen). Vastaavasti takausten kohdalla tuen määrä määritetään puolestaan lähtökohtaisesti markkinahintaisen takausmaksun ja perityn takausmaksun erotuksena.

Tuki-intensiteetti

Tukitaso eli tuen määrä suhteutettuna hankkeen tukikelpoiisiin kustannuksiin. Komissio on laatinut sallituista tukitoimenpiteistä monipuolisen säännöstön (suuntaviivat, tiedonannot, asetukset, komission päätökset), joissa on määritetty suurimmat sallitut hankekohtaiset enimmäistukitasot tietyllä toimialalla/alueella. Jos de minimis -tukea myönnetään hankkeeseen, johon myönnetään tukea myös komission suuntaviivojen tai päätöksen nojalla, tuen määrä ei saa ylittää komission suuntaviivoissa/päätöksessä määrittämää tukitasoa.

Vaikeuksissa oleva yritys

De minimis -asetuksen määritelmä vaikeuksissa olevasta yrityksestä poikkeaa EU:n valtiontukisääntöjen mukaisesta yleisestä määritelmästä. Toisin kuin muissa valtiontukisäännöissä, de minimis -asetuksen puitteissa tukea voidaan lähtökohtaisesti myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle (pl. lainat ja takaukset), ellei kyse ole EAKR-osarahoitteisesta hankkeesta. Jos de minimis -tukea myönnetään lainoina ja takauksina, tulee tukea myönnettäessä arvioida seuraavia tunnusmerkkejä:

- 1) *kaikkien yritysten osalta*: onko tuensaaaja asetettu konkurssi- tai yrityssaneerausmenettelyyn tai täyttääkö se Suomen lainsäädännössä vahvistetut edellytykset menettelyyn asettamiselle.
 - ➔ jos kriteeri täyttyy, ei yritykselle voida myöntää de minimis -tukea lainoina tai takauksina. Koska yrityssaneerausmenettely päättyy Suomessa saneerausohjelman vahvistamiseen, lähtökohtana voidaan pitää, että saneerausohjelmassa oleva yritys ei ole vaikeuksissa oleva yritys, ellei se täytä muita de minimis -asetuksen vaikeuksissa olon indikaattoreita.
- 2) *suuryritysten osalta*: vastaako tuensaaajan taloudellinen tilanne vähintään luottoluokitusta B-
 - ➔ jos luottoluokitus on huonompi, yritys katsotaan vaikeuksissa olevaksi (myös vaikka ensimmäinen kriteeri ei täyttyisi), eikä sille voida myöntää tukea lainoina eikä takauksina de minimis -asetuksen puitteissa.

Yritys

EU-oikeuden vakiintuneen käytännön mukaisesti yrityksiksi katsotaan kaikki toimijat, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa. Taloudellisella toiminnalla tarkoitetaan puolestaan tavaroiden tai palveluiden myymistä tietyillä markkinoilla. Merkitystä ei siten ole organisaation oikeudellisella asemalla (yksityis- vai julkisoikeudellinen) tai sillä tavoitteleeko organisaatio voittoa vai ei. Esimerkiksi kolmannen sektorin järjestöjen, tutkimusorganisaatioiden tai voittoa tavoittelemattomien innovaatioiden välittäjien (esim. teknologiakeskukset, yrityshautomot, kauppakamarit) toiminta voi kuulua näin ollen EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisalaan.

Opas de minimis -tuista

Tämä esite antaa viranomaisille ja päätöksentekijöille yleiskuvan EU:n valtiontukisääntöjen ja erityisesti de minimis -asetuksen huomioimisesta yritystukia myönnettäessä.

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet